

Stärkt stöd till anhöriga

Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga

SOU 2024:60

Vårt uppdrag – tre delar (direktiv 2023:77)

1. Analysera om det finns behov av stöd i form av en kontaktperson till anhöriga som vårdar eller stödjer någon närstående som är allvarligt eller långvarigt sjuk, samt lämna förslag på hur detta i så fall ska utformas.
2. Analysera och lämna förslag på hur stödet till barn som är anhöriga kan förbättras.
3. Analysera behovet av en nationell anhöriglinje.

Finns det behov av en kontaktperson?

- Det viktigaste för anhöriga är att vården och omsorgen fungerar för den som är sjuk, samt att verksamheterna har ett anhörigperspektiv.
- Vi har utrett hur stödet till anhöriga ser ut – inom socialtjänsten, sjukvården och inte minst civilsamhället.

Finns det behov av en kontaktperson?

- Vi har tittat på exempel på olika stödjande funktioner för anhöriga som finns idag socialtjänsten och i hälso- och sjukvården.
- Vi ser ett behov av ett mer individuellt utformat stöd för vissa anhöriga.

Lagförslag

Ny § i socialtjänstlagen - Socialnämnderna i kommunerna ska erbjuda **en anhörigkontakt** till personer som har ett särskilt behov av stöd och som vårdar eller stödjer en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som har en funktionsnedsättning.

Den nuvarande bestämmelsen (5 kap. 10 §) i socialtjänstlagen om stöd till anhöriga förtydligas. Det ska framgå av bestämmelsen att anhöriga även ska erbjudas **information och vägledning**, utöver annat stöd.

Anhörigkontakten

- Anhörigkontakten ska vara ett individriktat stöd som syftar till att underlätta för en person att själv hantera sin situation som anhörig och det organisatoriska ansvar som anhöriga ofta tar.
- Möjligheten att få en anhörigkontakt är inte nödvändigtvis kopplad till den närståendes diagnos eller sjukdomstillstånd. Avgörande är den anhöriges individuella behov.
- Kommunen är bäst lämpad att ansvara för insatsen.

Hur ser situationen ut för barn som är anhöriga?

- När en förälder brottas med svårigheter, som t.ex. allvarlig fysisk eller psykisk sjukdom, eller ett skadligt bruk/beroende, så påverkas barnen.
- Barnen själva berättar att de påverkas negativt på många olika sätt. Många negativa känslor - oro, skam, skuld, ensamhet. De tycker att vuxna "inte ser" hur dom har det.
- Forskning visar att konsekvenserna för barnen kan bli allvarliga, både under uppväxten men också på lång sikt.

Hur ser situationen ut för barn som är anhöriga?

- Stödet från samhället är inte tillräckligt tillgängligt. Civilsamhället gör stora insatser.
- Socialnämnderna har ett långtgående ansvar för barns trygghet, men barnen riskerar ändå att inte uppmärksammas tillräckligt tidigt av socialtjänsten.
- Lagstiftningen i hälso- och sjukvårdslagen är inte tillräckligt väl implementerad. Skillnaderna kan vara stora mellan olika vårdområden.

Lagförslag

En **ny bestämmelse om barn som är anhöriga i socialtjänstlagen** – förtydligar att socialnämnden har ett ansvar för att barn som är anhöriga, ska få det stöd och den hjälp som de behöver.

Nuvarande bestämmelse 5 kap. 7 § hälso- och sjukvårdslagen förtydligas så att det framgår att vårdgivare är skyldiga att erbjuda barn som är anhöriga information, råd och stöd. **Skyldigheten utvidgas** till att även **omfatta syskon** till sjuka barn.

Finns det behov av en ny stödlinje för anhöriga?

- Det finns många stödlinjer varav flera är inriktade på en viss diagnos eller situation. Dessa stödlinjer ger i stor utsträckning information och stöd även till anhöriga. Det finns även stödlinjer som riktar sig direkt anhöriga, såväl vuxna som barn.
- Vår bedömning är därför att det inte vore ändamålsenligt att inrätta en ny, nationell anhöriglinje.

Förslag

- Det är mer effektivt att rikta ytterligare stöd till befintliga stödlinjer för anhöriga/anhörigorganisationer för att de i ökad utsträckning ska kunna besvara frågor och samtal från anhöriga via telefon, chatt eller liknande.
- En nationell informationsportal där anhöriga kan få information och vägledning bör inrättas. 1177 bedöms kunna vara en lämplig värd för en sådan portal, men frågan behöver utredas ytterligare.

Konsekvenser av förslagen

- Positiva effekter för såväl vuxna och barn som är i behov av stöd på grund av sitt anhörigskap.
- Förslagen innebär ökade utgifter för kommuner och regioner, vilket staten enligt finansieringsprincipen ska ersätta med 250 miljoner kr till kommunerna (anhörigkontakt) och med 50 miljoner kr till regionerna (syskon).
- Sammantaget visar utredningens analys att förslagen är samhällsekonomiskt lönsamma – bl.a. på grund av färre sjukskrivningar och ökade skatteintäkter.

Betänkandet finns att läsa på
regeringens webbplats

[Statens offentliga utredningar -
Regeringen.se](https://www.regeringen.se)

Stärkt stöd till anhöriga

Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och
vuxna som är anhöriga

